

TARTU LINNAVOLIKOGU

OTSUS

Tartu

18.02.2016 nr 306

Ettepanek haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks läbirääkimiste alustamiseks

1. Üldine sissejuhatus

Tartu linn on Eesti suuruselt teine linn, lõunaregiooni tõmbekeskus ning rahvusvaheline haridus- ja teaduskeskus. Tartu ambitsioon ja võimekus on senise positsiooni tõstmine elanike meelitamisega Eesti muudest regioonidest Tartumaale ning siinsete elanike paigalhoidmine, luues selleks uue ruumimudeli, kus olemasolevad ja reaalsetelt prognoositavad ressursid ja väärtused on territooriumil tasakaalustatult paigutatud. Viimane eeldab piirkonna ühinemist ühtselt toimivaks omavalitsuseks ning seniste tugistruktuuride (Tartu Ärinõuandla, Tartumaa Turism, Tartu Teaduspark jt) ärakasutamist suurema piirkonna hüvanguks.

Tartu linna ja seda ümbritsevate valdade – Tartu, Ülenurme, Luunja, Tähtvere, Nõo ja Haaslava – elanikud liiguvad tihedalt nimetatud omavalitsuste vahel oma igapäevaelu korraldamisel. Omavalitsuse piiride tänane kulgemine ei vasta reaalsuses inimeste vajadustele, teenuseid tarbitakse, töö ja koolis käiakse koduomavalitsusest väljaspool ning seniste omavalitsuste piiride tähendus on muutumas. Inimeste liikumisvõimaluste suurenemine ja ootused teenuste kvaliteedile tingivad selle, et mitmekülgsema teenuse saamiseks ollakse valmis kaugemale teenuse järele sõitma. Elukoht registreeritakse omavalitsuses, millest lähtub kõige defitsiitsema või isiku jaoks olulisema teenuse saamine, mis aga ei ole kogu piirkonna tasakaalustatud arengut silmas pidades jätkusuutlik. Seega on piirkonna elanikud sisuliselt oma tegevusega loonud eeldused haldusterritoriaalse korralduse muutmiseks.

Tartu linna tellitud ja OÜ Positium LBS 2015. aastal tehtud uuringu „Tartu linna ja lähiala elanike liikumiste uuring mobiilpositsioneerimise andmetel“ tulemusel sõidab igapäevaselt 20-minutise autosõidu kauguselt Tartusse ligikaudu 7000 inimest. Uuring kinnitab asjaolu, et nimetatud inimesed õpivad või töötavad igapäevaselt Tartus ning Tartu linn toimib nende jaoks tõmbekeskusena, kus sageli viibitakse ning ühtlasi tarbitakse Tartu linna teenuseid.

Tartu linna elanike arv on viimastel aastatel püsinud 97 000 piirimail. Tartu ümberkaudsed vallad on kasvava või stabiilse ning pigem nooreneva elanikkonnaga. Suurimad viimase aja kasvajad on Luunja vald, Ülenurme vald ja Tartu vald, kus kasv on toimunud paljuski seniste tartlaste arvel. Viimase veerandsajandi jooksul toimunud ulatusliku väljarände tõttu on oluliselt muutunud Tartu rändetagamaa vanuskoosseis ja seeläbi edasine väljarändepotentsiaal. Laste arv on Tartu rändetagamaa maakondades (Jõgeva, Põlva, Valga, Viljandi ja Võru maakond) kahanenud,

mistõttu tuleb sisserände kõrval otsida piirkonna arengumootoreid mujalt.

Lisaks Tartu linnas tegutsevatele ettevõtjatele on olulise tähtsusega tööstus- ja ettevõtlusalad linna lähialadele, jäädes siiski Tartu linna külje alla, et kasutada ära linnast lähtuvaid võimalusi.

Nimetatu kinnitab, et Tartu linn koos Tartu maakonnaga tervikuna on elanike arvu seisukohalt ülempiiri lähedal ning ulatuslikku rahvaarvu suurenemist Eesti tänaste elanike arvelt oodata ei ole. Piirkonna edasiseks tugevdamiseks ja arendamiseks ning selle atraktiivsuse tõstmiseks on vaja teha senisest teistlaadset tööd.

2. Haridus

Haridusmaastikul on Tartu linnal oluline roll ümbritsevate valdade elanike teenindamisel. Nii Tartu munitsipaallasteasutustes, üldhariduskoolides kui kutsekoolis aga ka eralasteasutustes, erakoolides ning riigikoolides õpib märkimisväärne arv Tartu maakonna lastest. Väiksemal määral toimib vastassuunaline liikumine, Tartu linnast käiakse valdade lasteasutustes ja koolides. Luunja vallaga on sõlmitud haldusleping vallale lähima Tartu linna lasteaia kohtade kasutamiseks.

Lasteasutuste ja koolivõrgu arendamine, arvestades elanikkonna tegelikke vajadusi on jätkusuutlik ning kogu piirkonna arengut ning konkurentsivõimet suurendav ning võimaldab vähendada asutuste haldusressurssi.

3. Kultuur, huvitegevus, sport

Kultuuri valdkonnas on Tartu linn naaberomavalitsuste elanikele tõmbekeskuseks, pakkudes nii kultuuri tarbimise võimalusi (teater, kino, muuseum, kunstigaleriid, raamatukogu, suursündmused jm) kui võimaldades piirkonna elanikel osaleda harrastustegevustes. Vähemtähtsad ei ole väiksemad piirkondlikud institutsioonid, kuid viimased ei suuda rahuldada kõigi vajadusi ning pakkuda piisavalt mitmekülgset kultuurinaudingut.

Laste ja noorte huvihariduse rahastamise erinevad mudelid ei võimalda kõigil huviharidust pakkuvatel organisatsioonidel võrdselt areneda. Tartu linnas tegutsevates eraõiguslikes juriidilistes isikutes käib huviharidust omandamas märkimisväärne arv lapsi ja noori maakonnast, võrreldavad on erinevate omavalitsuste laste ja noorte suurusjärgud õppimisel munitsipaalhuvikoolides.

Spordivaldkonnas omab olulist tähtsust spordibaaside paiknemine ning kvalifitseeritud treenerite olemasolu. Treenerite kõrge taseme suudavad tagada tugevad klubid, kus harrastajate suurem arv tagab vajaliku sissetuleku, viimased tegutsevad peamiselt Tartu linnas. Spordibaasid on vastastikku aktiivselt kasutusel, kui Tartu linna spordibaase kasutavad olulises mahus naaberomavalitsuste lapsed ja noored, siis valdade spordibaasid on heaks harjutuskohas täiskasvanud harrastajatele ning pakuvad vabaaja veetmise võimalust peredele.

Ühesugune omavalitsuse rahastusmudel tagab võrdsemad võimalused erasektorile teenuste pakkumisel ning annab seeläbi neile kindluse parema teenuse loomiseks ja arenguks. Olemasolevate spordibaaside arendamine, pidades silmas suuremat piirkonda ning kasusaajate hulka, on piiratud ressursside juures ainumõeldav. Tegijate mitmekesisus tagab kultuurimaasikul huvitavama ja kõrgetasemelisema tulemuse. Kõik nimetatu kinnitab omavalitsuste ühendamises peituvat võimalust.

4. Kommunaalmajandus

Kommunaalmajanduse valdkonnas on koostöö Tartu linna ja ümbritsevate valdade vahel tihedaim, investeringute tegemisel on võimalik saavutada mastaabiefekti ning vältida ressursside tarbetut laialipillutamist, samuti saavutada kõigi jaoks mõistlikumad tulemused.

Tartu linna loomade varjupaiga ja jäätmejaamade osas toimib koostöö juba aastaid ning nimetatud Tartu linna institutsioonidel on ressurssi ära katta kogu maakonna vajadused. Ühesugune standard lihtsustab elanike asjaajamist ning suurem kasutajaskond annab võimaluse pakkuda parema kvaliteediga teenust.

Luunja, Tartu, Tähtvere ja Ülenurme valla Tartu linnaga piirnevad alad on liitunud Tartu linna ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniga ning aktsiaselts Tartu Veevärk on piirialadel ühisveevärgi ja –kanalisatsiooniteenuse osutaja. Ühine ühisveevärgi ja –kanalisatsiooni arendamine ja kasutamine tagab keskkonnasäästliku arengu linna ja valla kontaktpiirkonnas, kus elanike tihedus on suur ning mõju seetõttu paljudele tuntav.

Üha suurenev elanike arv Tartu linna tänapäeval piirialadel kasvatab survet tihedama ühistranspordi järele. Täna sõidavad Tartu linnaliinibussid Luunja ja Tartu valda, ootused ühistranspordi osas on suuremad, ühise omavalitsusena tegutsemine võimaldab ühistransporti paremini kavandada ning olla tugevamaks partneriks maakonnaliinide planeerimisel kogu piirkonna jaoks.

Ühinenud piirkonnas on võimalik optimaalsemalt välja arendada teedevõrgustikku, mis arvestab erinevate lähipiirkondade arengupotentsiaali ja nende sidumist linna infrastruktuuriga, juba on sõlmitud kokkulepped kergliiklusteede võrgustiku parandamiseks. Teede hoolduses ja ehituses annab suurem territoorium võimaluse kasutada paremini ära olemasolevat tehnikat ja inimressurssi, aga ka linnatänavate remondil ülejääv materjal (freespuru) on kasutatav väiksema koormusega teede hoolduses.

5. Sotsiaalabi ja tervishoid

Sotsiaalabi ja tervishoiu valdkonnas on erinevused Tartu linna ja seda ümbritsevate omavalitsuste vahel kõige suuremad. Tartu linna võimalused teenuste osutamist korraldada on mitmekesisemad ning viimane on tinginud tendentsi registreerida teenuste saamiseks elukoht Tartu linna. Ühine tegutsemine võimaldaks korraldada teenuse pakkujate leidmiseks ühiseid riigihankeid, samuti suurendaks maapiirkondades elavate isikute võimalusi saada teenust oma tegelikus elukohas ning vähendaks vajadust tegeleda haldusküsimustega, mis erinevate omavalitsustena toimides paratamatult tekib.

Märkimisväärne on asjaolu, et mitmed täna maakonna elanikele esmasabi arstiabi osutavad perearstid tegutsevad Tartu linnas. Samuti tegutsevad Tartu linnas puuetega inimeste organisatsioonid. Nimetatu kinnitab seisukohta, et koondumine keskusesse on paratamatu ning eesmärgiks ei peaks olema mitte teenusepakkuja füüsilise asukoha muutmine, vaid ühesugustel ja arusaadavatel tingimustel teenusele juurdepääsu tagamine.

6. Kokkuvõte

Üldtoodut kokku võttes saab järeldada, et Tartu linna ning Tartu, Ülenurme, Luunja, Tähtvere, Nõo ja Haaslava valla ühinemine üheks omavalitsusüksuseks aitaks vähendada valglinnastumisega

kaasnevat omavalitsuste ressursside tasakaalustamatust, looks piirkonna elanikele ühetaolisema ja arusaadavama teenustepaketi, kaotaks ära vajaduse muuta lähtuvalt teenuste kättesaadavusest elukoha registreeringut ning võimaldaks teenustel ja nende osutajatel orgaaniliselt areneda mõtlemata omavalitsuse piiridele. Tänaste valdade jaoks tähendaks keskne eelarve täiesti uusi võimalusi, kus finantspotentsiaal oleks praegusega võrreldes teises suurusjärgus. See võimaldaks praegustele valdadele senisest suuremat kindlust, et kõik vajalikumad investeeringud saavad teostatud. Samuti on positiivne ühekordne ühinemistoetus. Ühinemine tugevdaks Tartu ja selle lähiümbruse positsiooni Eestis tervikpildis ning tagaks tasakaalustatuma arengu kogu riigis.

Senised ja tulevased koostöökohad saavad ühinemisläbirääkimiste käigus põhjalikult kaardistatud ning valdkondades, kus asjaolud on selged, saab ühine tegutsemine alata juba enne läbirääkimiste ametlikku lõppemist. Seega tuleb algavaid konsultatsioone pidada väga vajalikeks.

Eelnevat arvestades ning võttes aluseks Eesti territooriumi haldusjaotuse seaduse § 7 lg 4 ja § 9 lg 1, Tartu Linnavolikogu

o t s u s t a b:

1. Teha ettepanek läbirääkimiste alustamiseks Tartu, Ülenurme, Luunja, Tähtvere, Nõo ja Haaslava vallavolikogudele haldusterritoriaalse korralduse muutmise üle ühe omavalitsusüksuse moodustamiseks.
2. Volitada linnavalitsust moodustama läbirääkimiste pidamiseks juhtrühma ja vajalikke töörühmasid. Linnavalitsusel kaasata juhtrühma ja töörühmade töösse linnavolikogu fraktsioonide ja linnavolikogus esindatud saadikurühmade esindajad.
3. Otsus jõustub viiendal päeval pärast vastuvõtmist.

/ allkirjastatud digitaalselt /
Vladimir Šokman
Esimees